

УДК 340.12

Степан Сливка

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри теорії та філософії права,
конституційного та міжнародного права
Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти
Національного університету “Львівська політехніка”,
tfp2014@i.ua

СИНЕРГЕТИЧНО-ПРАВОВА МОТИВАЦІЯ МЕТОДОЛОГІЧНИХ ОСНОВ ПРОФЕСІЙНИХ ПОТРЕБ

<http://doi.org/10.23939/law2021.30.085>

© Сливка С., 2021

Досліджено синергетичну мотивацію методологічних основ професійних потреб, які відображають своєрідні відчуття необхідності задоволення у чомусь, нестачі в якийсь час, або знадобів у майбутньому, або запитів про всяк випадок чи різних попитів, нужд тощо.

Ми будемо орієнтуватися на професійні потреби або надоби, які необхідні у виконанні фахових завдань, зокрема в науці в майбутньому. Щоб відчутти, без чого не можна обійтися в науці, потрібно “прочитати” свою методологію, яка “записана” у підсвідомій зоні, в душі. Ці записи здійснюються активно або пасивно, але обов’язково синергетично. Тільки синергетична мотивація може достовірно обґрунтувати наявність професійних потреб і розвивати їх також синергетично у наукових школах. Тобто послідовність розвитку творчих професійних потреб така: школа дошкільного віку, школа шкільного віку, школа студентського віку, школа аспірантського та докторантського віку. Але під поняттям “школа” не обов’язково треба розуміти офіційне приміщення, затверджену програму навчання, державний контроль тощо. Це можуть бути школи, подібні до натурфілософських, як у Давній Греції, різноманітні часті консультації, конференції тощо, де розвиваються запити творчих поривів, ці пориви скеровуються у певний напрям, де виникають потреби.

Особливий акцент зроблено на тому, що кожна людина живе потребами, необхідностями. Для їх реалізації потрібна реальна можливість, яка забезпечує закономірний онтологічний процес. Закономірний процес забезпечує допитливій дитині родина, яка активно чи пасивно, свідомо чи несвідомо створює певні умови для задоволення потреб дитини, які можуть бути онтологічними і неонтологічними, духовними і матеріальними. Нас цікавлять духовні онтологічні потреби, які впливають із природи людини, її волі у вигляді феноменів, під якими ми розуміємо надприродні властивості людини, її здатності, які забезпечують набуття духовних і фізичних потреб життєдіяльності.

Ключові слова: феномени людини; природа; метафізика; духовність; цінності; вибір; професія; проекциZenція.

Постановка проблеми. Сучасні дослідники все частіше здійснюють свої наукові розвідки в царині початкових умов життя-простору, часу і руху, використовуючи універсальні закони, тобто закони діалектики, та альтернативи цих законів. З цього приводу існує доволі велика кількість публікацій. Однак нас цікавлять закони розвитку людини, суспільства і держави, які повинні діяти синхронно, синергетично на основі онтологічної методології із природним педагогічним обґрунтуванням. Як цього досягти? Це питання турбує кожного науковця різних сфер дослідження. В цьому випадку вважаємо, що основне питання полягає у виборі професії, фаху відповідно до своїх природних задатків.

Аналіз дослідження проблеми. Питання синергетичної мотивації методологічних основ професійних потреб все частіше досліджують сучасні науковці, серед них В. Петрушенко, Д. Федорика та інші.

Мета статті полягає в дослідженні синергетичної мотивації методологічних основ професійних потреб.

Виклад основного матеріалу. Потреба – це та ланка, що поєднує людину із умовами існування. Потреба позначає ті елементи або складові загальних умов буття або середовища, що стають органічними складовими життєдіяльності людини. Відповідно потреба постає спрямовувальною та стимулювальною силою щодо дій останнього. Поняття потреби має виражати не лише залежність людини від умов буття, а й той простір, який необхідний для розгортання людського способу буття і який людина створює своєю активністю. Інколи вважають, що найперша потреба людини – це є її потреба у тому, щоб бути людиною, потреба в смислі життя, у вищих цінностях тощо [2, с. 161–162].

Феномени природи людини впливають із образу Божого, яким вона наділена. Це феномени внутрішньої природи і зовнішньої природи, які бувають закриті й відкриті, діють синергетично, мають метафізичну реальність і потребують співпраці людини із законами природи.

Тобто потреби людини – це метафізичні феномени. Розглянемо їх характеристики, зазначені вище.

Внутрішня природа феноменів у вигляді потреб проявляє себе у вигляді голоду і спраги. Д. Федорика зазначає, що існування голоду і спраги належить до вищого метафізичного порядку як свідомої потреби. Задоволення має іншу рацію, ніж просте відшукування об'єктивної нестачі [4, с. 40–41]. Адже голод і спрага є для людини передусім душевними і духовними. Ці феноменальні запити забезпечує душа людини, яка містить у собі умовний тезаурус потреб кожної людини. Розгадати таємницю тезаурусного наповнення потреб можна, але це потребує високого ступеня духовності, метафізичного послуху.

Зовнішня природа людських феноменальних потреб тільки на перший погляд простіша. Фізичний голод і спрага – це не банальне наповнення шлунка, а умовне заряджання людського надприродного організму калоріями. Це заряджання спрямовує потреби на онтологічні засади, він мотивує метафізичну і фізичну діяльність людини. Словом, будь-яка їжа і питво не повинні бути притаманні людині. Вгамування зовнішньої спраги й голоду повинно бути природно обґрунтованим.

Закриті феномени потреб людини наповнюють життя новим сенсом тоді, коли людина звертає мало уваги на природні інтереси, свій дар, талант тощо. Це реальний стимул, наприклад, до наукової діяльності, про який людина не здогадується. Інколи людина не знає, що у неї з певних причин не відчинені феномени наукової творчості. Зовнішнє оточення на це не звертало уваги, а дослухатися до внутрішніх імперативів інтимних феноменів не було кому. Стається, на перший погляд, диво: хтось, ніби ненароком, відкриває зачинений внутрішній метафізичний світ, визнає той ступінь трансцендентальності, який забезпечує діяльність раніше не помічених феноменів.

Внутрішні відкриті феномени потреб людини утворюють своєрідний феноменальний світ. Це наповнення внутрішнього стану струнами і нотами душі. Дивовижна феноменальна, оригінальна, індивідуальна музика повинна линути із душі. Головне – правильно написати нотний стан і уміло торкнутися струн. Цей феноменальний світ у людини є активним, він знаходить себе у потребах доволі швидко, якщо наявні умови.

Відкритість є засадничою категорією метафізики особи. Саме завдяки спроможності духовної істоти відкриватися особа може трансцендувати себе – і в прийнятті, і в спонтанній активності. Щоб осягнути духовну й особову природу трансцендентності, ми не можемо тлумачити її за аналогією із нижчими рівнями буття. У безособовому Всесвіті істоти спроможні здійснювати каузальну активність, яка впливає на інші душі за межами їхнього власного буття. Тобто вони можуть впливати на онтологічно трансцендентні їм душі [4, с. 68]. Це означає, що відкриті феномени у душі людини більше стосуються вищих рівнів буття, тобто творчості людини. Людина як надприродна особа використовує відкрито феномени для виходу у трансцендентальний простір за допомогою інтелегібельної та сенсильної активності. Від цієї онтологічної активності залежить природно-правовий порядок у Всесвіті, хоча насправді виглядає, що ніби людина своєю духовністю виходить за межі своїх повноважень.

Однією із ознак духовності чи особливості є саме те, що ми можемо “відкриватися”, не “руйнуючи” й не “порушуючи” цілісності нашого буття. Лише тому, що ми є особами, ми можемо “виходити” за власні межі так, як цього не може жодна матеріальна чи тілесна істота. Також ми можемо “приймати” і привласнювати істинніше, ніж це може статися на матеріальному рівні. Отже, відкритість – це метафізичний акт істоти вищого порядку, ніж безособове [2, с. 68–69]. Це феноменальна характеристика людини, яка у трансцендентальному просторі знаходить своє буття, свої потреби. Трансцендентальне розуміння потреби не порушує онтологічного порядку. Тобто, якщо людина не споглядально, а феноменально відчула, що її потреба не є руйнівним елементом трансцендентального права, значить, ця потреба може існувати у земному, душевному житті. Тоді така відкритість стає методологією образу Божого із власною свобідною волею.

Всі феномени внутрішньої та зовнішньої природи людини, закриті й відкриті, підпорядковані законам природи. Свобідна воля людини спільно із її свідомістю може використовувати феномени законно або незаконно. В результаті потреби людини можуть бути корисними для Всесвіту або шкідливими. Найкращим варіантом є синергетичний вибір потреб.

Синергетика як наука про закономірності виникнення та функціонування систем, здатних до самоорганізації [2, с. 189], доводить, що феномени потреб самі вказують шлях до реалізації. Наприклад, канонічне право, яке насичене феноменами потреб людини, сприяє реалізації його за умов дотримання природно-надприродних норм. Це своєрідні підказки про вибір людиною свого місця у земному житті та діяльності, зокрема професійної. Звідси й з'являється поняття професійних потребів.

Вважатимемо, що професійні потреби – це екзистенціальні інтимні імперативні чинники, які скеровані на виконання виробничо-творчих обов'язків людини згідно із її талантом.

Людина повинна створювати духовні й матеріальні цінності у земному житті, для цього під час народження отримує певні види і кількість талантів, дарів, які починають діяти під синергетичним впливом феноменів, що розвивають умови життя. Умови життя повинні бути онтологічними, тобто підпорядковані системам онтологічних законів творення природи протягом шести днів.

Послідовне, ступінчасте творення світу відповідає антропному принципу: кожен день творення супроводжувався множиною природних законів, які ніби стали в пригоді на шостий день – день творіння людини. Тобто людина мала природно-правове підґрунтя, яке випливало із законів природи, а згодом із законів фізики (закони світла, механіки, молекулярно-кінетичні теорії газів, термодинаміки, електрики, магнетизму, оптики, теорії відносності, атомної фізики тощо [3, с. 129]. Крім того, потрібно врахувати закони рослинного і тваринного світу, спокою, Сонячної системи, які впливають на організм людини, її тіло, душу і дух.

Тепер можна собі уявити, що ці всі закони природи визначають мапу життя кожної людини і стають методологічними установками у різних життєвих потребах, зокрема і професійних. Для цього діє феномен розсудливості.

Розсудливість передбачає здатність до раціонального прогнозування і складних способів міркування, за допомогою яких, наприклад, одне рішення зважується проти іншого, а негайна вигода порівнюється з більшим, проте відтермінованим набутком [1, с. 301]. Раціональне прогнозування, передбачення вигоди чи вигідного свого місця у суспільстві пов'язані з багатьма факторами, які врахувати учням школи, де відбувається первинний вибір професії, доволі складно. У цьому процесі провідну роль відіграють умовні природні синергетичні компаси.

Кожна людина має своє місце у просторі, часі й русі, тобто у Всесвіті. Це місце вона займає відповідно до спрямування своєрідного духовного компасу, який діє синергетично, – думки, почуття, бажання кожної людини повинні постійно здійснювати природний пошук певних методологічних елементів, які є основою вибору місця в житті. Адже природно-правовий простір обживається мікрокосмосами, тобто людьми, які повинні сприяти макрокосмосу в його бутті. Фактично за допомогою синергетичних впливів кожна людина займає те становище у Всесвіті, яке досягається у результаті розумного, онтологічного розриву дій, думок, почуттів і бажання. Цей природний розрив застерігає, відволікає від сибаритизму, тобто від прагнення розкішного життя, яке не приносить користі суспільству. Йдеться про науку, яку деякі люди не зараховують до корисної праці, вважаючи її відпочинком чи буттям за рахунок інших, особливо тих, хто займається фізичною працею.

Потрібно задуматися над проблемами навчання, виховання і розвитку, які сприяють у розкритті основ таємниці буття людини, її творіння. Інакше кажучи, треба розкрити хоча б деякі таємниці природного пошуку фаху шляхом нетрадиційної дидактики внутрішнього світу людини. Такі зауваження потребують висвітлення понять: вибір, професія, фах, наукове самовизначення, педагогічна синергетика тощо.

Вибір – у філософії, психології, педагогіці – дія або процедура, до якої вдається людина у визначенні спрямування або змісту своїх дій за умови, що існує кілька варіантів такого визначення. Як правило, філософи стверджують, що у людини майже завжди існує можливість здійснити вибір. Якщо від вибору залежить подальша доля людини, то такий вибір називають “життєвим вибором”. Це одне із найважливіших понять філософії екзистенціалізму: оскільки людина закинута в світ, не призначена та не приречена ні до чого конкретного, то вона завжди перебуває в ситуації вибору своїх дітей, хоча може цього і не усвідомлювати. Вибір часто ототожнюється із свободою, що не завжди виправдано, проте реальна можливість вибору не завжди робить людину вільною, оскільки всі його варіанти можуть бути неприйнятими [2, с. 32].

Ідеться про те, що людина завжди повинна робити один вибір із багатьох факторів за певною ознакою. Це є один шлях дії людини як образу Божого, який намагається набути подоби Божої. З таким розумінням поняття вибору людина йде за онтологічним вибором, де панує духовність, душевність, моральність, а не матеріальна повсякденність. Звичайно, повсякденність теж є потребою, але із наявністю чеснот. Наприклад, потребу в їжі можна задовольнити моральним її здобуттям або аморальним (крадіжкою). Тому вибір у науці може бути притаманний лише той, який задовольняє духовні, душевні потреби, а не очікувані матеріальні доходи. Це стосується вибору професії, фаху.

Професія – це соціальний феномен, що існує у вигляді специфічних, як правило, інституціонізованих форм – свідомості, діяльності, відносин, а також норм, цінностей та організацій, що пов'язані із систематичним виконанням індивідами суспільно корисних дій. Фактично це конкретна форма інтелектуальної чи фізичної трудової діяльності, рід занять. Професія містить у собі багато галузей, тому із поняття “професія” випливає поняття “спеціальність”, як окрема галузь, як професія вузького профілю, різновид професії; спеціаліст – знавець своєї справи, який має відповідну освітню кваліфікацію. Кілька спеціальностей можуть визначати фах. Наприклад, людина за профе-

сією – вчитель, за фахом вчитель фізики й математики, за спеціальністю – математик. Хоча ці поняття чітко не розмежовані в науці. Загалом у професії, спеціальності та фаху основну роль відіграє покликання, схильність, особливо цінне духовне покликання. Звідки воно виникає, мало хто задумується. Але духовне покликання належить до Божого промислу, Його задумів, планів у розстановці людей згідно із отриманими талантами. Людина здебільшого не знає про наявність та кількість своїх талантів і намагається вирішувати трудову долю самотужки. Однак після невдалих спроб вона все ж потрапить у природне призначення. Звичайно, треба дослухатися до себе і не вирішувати важливі стратегічні плани необдуману впертістю самовпевненістю. Звідси випливає поняття наукового самовизначення.

Наукове самовизначення починається із самопізнання і самооцінки. Йдеться про те, що людина у шкільні роки повинна пізнати себе, вибрати собі майбутнє місце в суспільстві. Пізнання себе є складним явищем, оскільки треба усвідомити, що людина є образом Божим, який прямує до подоби Божої. Тоді оцінити свою поведінку, знання та зіставити себе з іншими особами. Оцінка здійснюється стосовно майбутнього зайнятого місця в світі, вибору професії, спеціальності, фаху. Основна відповідь – чи зумію я на цьому місці продовжувати досягати подоби Божої. Хоча абсолютної оцінки досягнути неможливо, але потрібно і недооцінити, і не переоцінити себе.

Звичайно, рідко можна знайти людину, яка заявляє, що вона буде науковцем, професором, бо не знає цього фаху. Тому наукове самовизначення зводиться до вибору навчальної дисципліни, з якою людина хотіла би пов'язати своє життя. Навіть якщо йдеться не про теоретичні науки, а про практичні, наприклад, техніку, мистецтво, спорт та інші, то і там є місце для наукового самовизначення в майбутньому. Спочатку треба з'ясувати, чи є таке захоплення постійним, чи викликає задоволення, чи є знання та цікавість до них.

Практика показує, що вибір теми дисертації треба починати із шкільних зацікавлень у певній галузі знань. Наприклад, якщо людина все життя мріяла про досягнення в спорті, оволоділа відповідними знаннями, як досягти високих успіхів, то вона має більше можливостей досліджувати онтологічні властивості у певній науці. Тобто набір всіх знань стає у пригоді, бо ким молода людина має стати, тим вона і стане, головне дихати ритмом Бога, ритмом суспільства та ритмом свого менталітету. Це означає, що не потрібно виходити за межі невидимої своєї природи, духовної основи своєї родини.

Вибір професії – це Божа турбота. За допомогою благодаті (як Божої присутності) людина схиляється до тієї професії, яка закладена у самій її природі, у підсвідомості, про яку складно догадатися. Адже Богу не байдуже, чим людина займатиметься: те, що людина робила протягом земного життя, те вона робитиме й на небесах. Але увияти собі цю діяльність складно.

Висновки. Синергетична мотивація методологічних основ професійних потреб пов'язана із вродженими і соціальними феноменами природи людини, а також із трансцендентичним розумінням феномену. Велике значення у наукових потребах молоді має проєкзистенція (сердечність, відданість, самопожертва, самозречення) наукового керівника. Тут доречно згадати феноменологічне прислів'я “Людина стає паном, лише коли стає слугою”.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Європейський словник філософії (2016). Лексикон неперекладностей. Пер. з фр. Т. 4. К.: ДУХ І ЛІТЕРА. 440 с.
2. Петрушенко В. (2011). Філософський словник: терміни, персоналії, сентенції. Львів: “Магнолія 2006”. 352 с.
3. Сливка С. С. (2015). Проблеми філософії права: навч. посіб. Вид. 2-ге, переробл. і допов. Х.: Право. 192 с.
4. Федорика Д. (2017). Філософія дару: збірник есеїв / перекл. з англ. О. Панич. Львів: Вид-во УКУ. 248 с.

REFERENCES

1. *Yevropejskyj slovnyk filozofiji* (2016). [European Dictionary of Philosophy] Leksykon neperekładnostej. Per. z fr. T. 4. K.: DUX I LITERA. 440 p.
2. Petrusenko V. (2011) *Filozofskyj slovnyk: terminy, personaliyi, sentenciyi* [Philosophical dictionary: terms, personalities, maxims]. Lviv: "Magnoliya 2006". 352 p.
3. Slyvka S. S. (2015). *Problemy filozofiji prava* [Problems of philosophy of law]: navch. posib. Vyd. 2-ge, pererobl. i dopov. X.: Pravo. 192 p.
4. Fedoryka D. (2017). *Filozofiya daru: zbirnyk eseyiv* [Philosophy of the gift: a collection of essays] / perekl. z angl. O. Panycz. Lviv: Vyd-vo UKU. 248 p.

Дата надходження: 27.01.2021 р.

Stepan Slyvka

Institute of Law, Psychology and Innovative Studies
Lviv Polytechnic National University,
Doctor of Law, Professor
Professor of the Department of Theory and Philosophy of Law,
Constitutional and International Law

SYNERGETIC AND LEGAL MOTIVATION OF METHODOLOGICAL FUNDAMENTALS OF PROFESSIONAL NEEDS

The article examines the synergetic motivation of the methodological foundations of professional needs, which reflect a kind of sense of need for something, lack of current, or future needs, or requests just in case or different demands, needs and more.

We will focus on professional needs or needs that are necessary in the performance of professional tasks, in particular in science in the future. To feel what you can't do without in science, you need to "read" your methodology, which is "recorded" in the subconscious area, in the soul. These recordings are made actively or passively, but necessarily synergistically. Only synergetic motivation can reliably substantiate the existence of professional needs and develop them also synergistically in scientific schools. That is, the sequence of development of creative professional needs is as follows: school of preschool age, school of school age, school of student age, school of postgraduate and doctoral age. However, the term "school" does not necessarily mean official premises, approved curriculum, state control, etc. These can be schools similar to the natural philosophical ones that existed in ancient Greece, various frequent consultations, conferences, etc., where the demands of creative impulses develop, these impulses are directed in a certain direction, where needs arise.

Particular emphasis is placed on the fact that everyone lives in need, necessity. Their implementation requires a real opportunity that provides a natural ontological process. The natural process provides a curious child with a family that actively or passively, consciously or unconsciously creates certain conditions to meet the needs of the child, which can be ontological and non-ontological, spiritual and material. We are interested in the spiritual ontological needs that arise from human nature, his will in the form of phenomena, by which we mean the supernatural properties of man, his abilities, which provide the acquisition of spiritual and physical needs of life.

Key words: human phenomena; nature; metaphysics; spirituality; values; choice; profession; projection.